

СОЊА Б. ДРАГОВИЋ СЕКУЛИЋ*
Институт за европске студије
Београд

УДК 324(4):323(495+495.1)
Оригиналан научни рад
Примљен: 30.08.2019
Одобен: 12.09.2019
Страна: 205-218

ИЗБОРИ ЗА ЕВРОПСКИ ПАРЛАМЕНТ 2019. У ГРЧКОЈ И НА КИПРУ

Сажетак: У раду ће се анализирати избори за Европски парламент у две државе чланице Европске уније, Грчкој и Кипру. Овогодишњи избори за Европски парламент су значајни не само за будућност Европске уније и њен даљи развој већ и за појединачне државе чланице и њихова унутрашња, национална питања. Грчка као чланица Европске уније још од 1981. се и на овим европским парламентарним изборима суочава са унутрашњим политичким превирањима и променама насталим као последица велике економске кризе која је захватила ову земљу. За разлику од Грчке, Кипар као стална чланица од 2004. поред економске кризе са којом се изборио, има и нерешено територијално питање и пројекцију уласка партије крајње деснице која на претходним изборима није успела да оствари довољан број гласова за место у парламенту. Циљ рада је да се анализирају и представе најзначајнији политички актери и њихове изборне теме, као и да се представе резултати избора.

Кључне речи: избори, Европски парламент, Грчка, Кипар, Европска унија

Увод

Европски парламентарни избори 2019. године су изузетно значајни за будућност саме Европске уније из више разлога. Протеклих 5 година, од претходних избора, су прошле у светлу Брежита, миграната, терористичких напада али и економске кризе и заостравања односа на међународном и глобалном нивоу. Оваква дешавања је на политичкој сцени испратило јачање и појава нових популистичких и партија крајње деснице у великом броју европских земаља. Њихов улазак у европски парламент на изборима 2014. године је довео до пораста евроскептицизма а њихове националне изборне победе до јачања национализма. Истраживање ставова бирача у ЕУ је показало да су, по њиховом мишљењу, највеће претње за ЕУ: имиграције, тероризам, економска ситуација, финансијско стање појединачних земаља чланица и незапосленост. (POLICO, 2019)

* sonja.dragovicsekulic@gmail.com

Грчка и Кипар су две државе које су од претходних европских парламентарних избора делиле сличну судбину, бар када се говори о економској ситуацији. Обе државе је захватила јака економска криза и обе су водиле преговоре са чувеном „тројком” (ЕУ, Европска централна банка и Међународни монетарни фонд).

Власт је у Грчкој до 2012. год била подељена међу тада две највеће политичке партије које су се смењивале на позицијама власти и опозиције, тако да се може рећи да је практично владао двопартијски систем. Нова демократија и Панхеленски социјалистички покрет су односиле победе на националним парламентарним изборима као и на европским парламентарним изборима, док су остале партије узимале свега пар места. На националним изборима одржаним 2012. Год долази до прве промене у односима снага и СИРИЗА осваја значајан број гласова чиме постаје озбиљна опозициона партија. Ова промена се осликава и на европским парламентарним изборима 2014. год где ова партија осваја највећи проценат гласова. 2019. година доноси нове промене у односима снага на политичкој сцени, али овај пут у корист Нове демократије чија популарност расте а на штету СИРИЗЕ која губи подршку народа и гласове првенствено због непопуларних мера штедње.

Ситуација на Кипру коју је одликовала промена економског и социјалног уређења државе у циљу смањења и елиминисања последица рецесије, довела је до сужења интересовања јавности на строго национална питања. Овакво стање је узроковало и пад поверења у политичке институције али и самим тим и пораст евроскептицизма.

Обе државе су у претходном периоду своје незадовољство исказале и кроз суздржаност од гласања, што је генерално био тренд и на нивоу целе Европске уније.

Избори за Европски парламент 2019. у Грчкој

Претходни изборни циклус 2014-2019

Да би се јасније могла сагледати политичка ситуација пред изборе за Европски парламент 2019. у Грчкој, неопходно је остварити и кратак увид у резултате претходног изборног циклуса.

Избори за Европски парламент 2014. године су одржани у периоду политичких превирања на политичкој сцени Грчке која су се одвијала у светлу актуелне политичке и економске кризе која је захватила ову земљу. Ово је био други период програма мера економског прилагођавања, у којем је Грчкој одобрено продужење периода отплате зајма, смањена каматна стопа и отписан један део дуга. Без обзира на ове мере, рецесија се погоршала а стопа незапослености се скоро утростручила. Оваква ситуација је обојила изборе националним тоном и повећала касније и број еурокептика у самом европском парламенту.

Према оцени Њујорк Тајмса, гласање је постало де факто референдум о владајућој коалицији и тест да ли обични грађани верују у тврдњу владе да је земља коначно у успону...додајући да бирачи могу користити европске парламентарне изборе како би послали поруку грчкој влади.(Yardley, 2014)

На овим изборима је учествовало 46 партија и коалиција од којих је касније у парламент ЕУ ушло свега 7. Осим Сиризе, која је представљала озбиљну претњу дотадашњим већинским партијама Пасок и Нова демократија, у изборној трци се јавља и једна нова партија – Река, али посебну пажњу привлачи и Златна зора – партија крајње деснице позната по великом броју скандала.

Резултати избора су показали да је највећи број гласова припао Коалицији радикалне левице-Сириза са освојених 26,57% гласова (6 места), затим Нова демократија са освојених 22,72% гласова (5 места) и Златна зора са освојених 9,39% гласова (3 места). Са освојених 2 места у парламенту су политичке партије Река, Панхеленски социјалистички покрет-Пасок и Комунистичка партија Грчке а једно освојено место је припало Независним Грцима.

Могла би се истаћи чињеница да је ово био први пут да је странка радикалне левице СИРИЗА добила више гласова од било које друге странке повезане са традиционалном левицом у историји националних избора у Грчкој. Алтернативно, фокус би се могао ставити и на даљи успон нео-фашистичког удружења Златна зора-популарно удружење које наставља тренд који је први пут забележен на локалним изборима 2010. године. Златна зора се појавила као трећа по величини странка у Грчкој политици упркос затварању њеног лидера и других изабраних посланика. Истовремено, ПАСОК са левог центра, који се први пут у својој 40-годишњој историји такмичио на изборима као део коалиције, наставио је своју стрму силазну путању и трансформацију из највише утицајне - од две партије које су доминирале пост-ауторитарним периодом, у једну од мањих странака у преласку на нови партијски систем. Ови резултати би се могли интерпретирати и као победа популистичких еуроскептичних снага, што је огромна промена за Грчку која је претходно важила за највише проевропски оријентисану државу на континенту. (Terperoglou, Tsatsanis, Nicolascopoulos, 2015:333.334)

Економска криза и заокрет на политичкој сцени

Већинска власт у Грчкој је све до 2012. год била подељена међу тада две највеће политичке партије које су се смењивале на позицијама власти и опозиције. Нова демократија и Панхеленски социјалистички покрет су доминирали у грчком парламенту док су остале партије узимале свега пар места. На изборима одржаним 2012. год СИРИЗА осваја значајан број гласова и постаје озбиљна опозициона партија да би већ на наредним парламентарним изборима освојила већину гласова и формирала владу док је ПАСОК једва прешао цензус. Осим претходно наведених, у актуелном сазиву грчког парламента се налази и неколико мањих партија које чине опозицију – Златна зора, Комунистичка партија, Река и Унија центриста.

Коалиција радикалне левнице – СИРИЗА (Συνασπισμός Ριζοσπαστικής Αριστεράς ~ ΣΥΡΙΖΑ) је политичка партија која се на политичкој сцени први пут јавља 2004. године као коалиција више партија различитих идеолошких опредељења које су се окупиле око заједничких политичких ставова везаних за одређена важна питања која се јављају у Грчкој од 1990-их. На првом (оснивајућем) конгресу, одржаном 2013. год, СИРИЗА се трансформише у јединствену политичку партију демократске и радикалне левнице. Оваква одлука није подржана од стране свих чланица првобитне коалиције па тако партије као што су Активни Грађани и Демократски Друштвени Покрет, остају само у својству савезника. Коалиција први пут улази у парламент 2012. год, а већ на следећим изборима 2015. год односи победу, као самостална политичка партија, са освојених 36% гласова. Ова партија своју идеологију заснива на синтези вредности радничких покрета у комбинацији са еколошким, феминистичким и другим друштвеним покретима. Лидер партије је Алексис Ципрас (Alexis Tsipras) који је уједно и премијер Грчке од 2015. На пољу спољне политике, СИРИЗА промовише вишедимензионалну политику мира Грчке према свим земљама, залаже се за трансформацију Европе у правцу развоја демократије, друштва, мира, екологије и слободе. Осим тога, залажу се и за развијање субрегионалне сарадње, посебно на простору Балкана и Медитерана, као и за решавање грчко-турских односа путем дијалога. У парламенту ЕУ, СИРИЗА је чланица Европске уједињене левнице – Нордијска зелена левница (ГУЕ/НГЛ). (SYRIZA, 2019)

Нова демократија - НД (Νέα Δημοκρατία) је изгубивши на изборима 2015. године прешла поново у опозицију. Ова политичка партија је основана 1974. год са циљем да постану модернија и прогресивнија партија у односу на партије десног крила које су до тада владале. У историји свог постојања су смењивали владајућу и опозициону позицију у парламенту. Идеологија ове политичке партије се заснива на социјалном либерализму па се с тога залажу за социјалну правду, социјалну кохезију и слободну Грчку у оквиру Уједињене Европе. Актуелни председник партије је Кириакос Мицотакис (Kυριάκος Μητσοτάκης). У европском парламенту Нова демократија је чланица Европске народне партије (ЕПП). (NEADEMOKRATIA, 2019)

Златна зора (Λαϊκός Σύνδεσμος ~ Χρυσή Αυγή) је ултранационалистичка политичка партија крајње деснице. Партија се залаже за идеологију национализма и националну државу у којој влада социјална једнакост могућности која се заснива на меритократији па су с тога противници свих форми олигархије. Ова, често описивана као нео-нацистичка и нео-фашистичка, партија вуче корене још из 1980. год, а 1993. се региструје први пут као политичка партија. Оснивач и актуелни лидер партије је Николаос Михалољакос (Νικόλαος Γ. Μιχαλολιάκος). Као велики противник глобализације, партија се у свом програму, између осталог, залаже и за национализацију банака и природних ресурса. Познати су као еуро-скептици и заговарају трговинску размену са Русијом, Кином и Ираном. По питању спољне политике ова партија се води концептом иредентизма. У грчки парламент су ушли први пут као опозиција на изборима 2012. год, а на европским парламентарним изборима су учествовали

у претходном циклусу са освојена 3 места као независна партија. (XRYSHAYGH, 2019)

Панхеленски социјалистички покрет – ПАСОК (Πανελλήνιο Σοσιαλιστικό Κίνημα) је социјалдемократска политичка партија основана 1974. На парламентарним изборима 1981. постају прва партија лево од центра која осваја већину гласова. Кроз своју историју, до 2019., више пута су се смењивали у парламенту на позицијама власти и опозиције. Оснивач партије је био Андреас Папандреу (Ανδρέας Γεώργιος Παπανδρέου) а актуелни лидер партије је Фотини „Фофи” Генимата (Φωτεινή ΊΦώφη Γεννηματά). Ова партија је све до избора 2012. била једна од водећих партија на Грчкој политичкој сцени да би на изборима 2015. год освојила свега 13 мандата. Популарност ове партије је нагло опала због економске кризе која је захватила Грчку у време њихове власти. У парламенту ЕУ су чланица Прогресивне алијансе социјалиста и демократа (С&Д). (PASOK, 2019)

Река (То Потάμι) је нова партија на политичкој сцени Грчке основана 2014. године, про-европске идеологије и инспирирана социјалном демократијом и либерализмом. Оснивач партије је познати водитељ Ставрос Теодоракис (Stavros Theodorakis) који нема политичку прошлост. У оквиру европског парламента су ушли у састав Прогресивне алијансе социјалиста и демократа (С&Д) али тек након одржаних избора. У свом програму се залажу за стварање федералне европе и једина су политичка партија која има посебно дефинисан програм приоритета за Европу. (POTAMI, 2019)

Маратонски избори и изборне теме

Грци ће у 2019. год имати прилику два пута да гласају. Први пут крајем маја на европским парламентарним изборима а други пут у октобру на националним парламентарним изборима. Актуелна влада Алексиса Ципраса и владајуће политичке партије СИРИЗА је на сталним ударима са једне стране због економске кризе и мера штедње а са друге стране због спољне политике и односа са Македонијом. Договор који је Ципрас склопио о именовану Републике северне Македоније је наишао на неодобравање једног дела не само опозиције већ и коалиционих партнера који су донели одлуку да напусте коалицију. Оваква ситуација је довела до гласања о поверењу актуелној влади на којем је владајућа партија ипак успела да освоји 153 од потребних 151 глас како би задржала владајућу позицију до редовних избора крајем године. У светлу оваквих дешавања влада је почетком маја најавила низ мера за период 2019-2021, чији је циљ ублажавање финансијских оптерећења Грка, укључујући смањење пореза и трајне бенефиције за пензионере који су имали смањење прихода током дужничке кризе која је избила пре десет година. Грчка је изашла из свог трећег пакета мера међународне помоћи у августу прошле године и надмашила је своје фискалне циљеве. „Мере подршке које доносимо и које ћемо врло брзо огласати су сталне, оне су правда за многе, оправдање њихових жртава ... зора новог, бољих дана за нашу земљу”, рекао је Ципрас законодавцима пре гласања. (REUTERS, 2019)

Овај изборни маратон који ће се одржати ове године има два важна резултата: а) Избор бирачког тела за ЕУ парламент вероватно ће бити подвргнут интерним критеријумима и под јаким утицајем питања ко ће освојити следећу владу и б) унутрашња расправа је скоро потпуно усредсређена на домаћа питања на штету европских питања. Наравно, Европа и предстојећи избори за Европски парламент нису потпуно изван видокруга грчких политичких снага. Питање финансијске политике је увек важно питање, посебно имајући у виду чињеницу да је Грчка - упркос томе што је завршила последњи меморандум - још увек под „појачаним надзором”. То важи и за миграциону политику јер је Грчка међу земљама ЕУ које примају и задржавају велики број миграната и избеглица. Међутим, главна расправа у Грчкој која директно укључује европски ниво је тренутно она која се тиче успона популистичке и екстремне деснице. (Koltsida, 2019)

Ипак, ни Ципрас ни Мицотакис не говоре о турским претњама, успону национализма у Мађарској и Италији, будућности Грка који живе у Британији, или претњама окружењу које би могле утицати на будућност. Исто тако, никада не расправљају о укупном положају Грчке у ЕУ. Изгледа да ниједно од ових питања није на дневном реду. Уместо тога, расправљају о томе како је друга страна корумпирана и баве се скандалима противника. (Greek reporter, 2019)

У Грчкој постоји дубоко и широко распрострањено огорчење због улоге ЕУ у спасавању националне економије након финансијске кризе. Строге реформе су значиле мање радних места и мање пензије. Чињеница да се раст сада вратио у Грчку, вероватно као резултат тих мера, ипак није учинио Брисел популарнијим. (BBC, 2019) Резултати истраживања европског парламента спроведеног пре годину дана подржавају овакве ставове Грка према ЕУ. На питање о чланству Грчке у ЕУ 45% грађана је рекло да сматра да је то добра ствар, 21% да је то лоше по Грчку а 33% да није ни добро ни лоше. Осим тога, чак 68% грађана сматра да ЕУ иде у погрешном правцу. Њих 76% сматра да се њихов глас не рачуна у ЕУ а 66% грађана није задовољно стањем демократије у ЕУ. Као најважније теме о којима би требало дискутовати пред изборе за ЕУ парламент Грци наводе Економију и развој, Борба са незапосленошћу младих и Имиграције. Постојање нових политичких партија већина доживљава као позитивну промену. (EP factsheet, 2019)

Пројекције изборних резултата према истраживањима јавног мњења

Табела 1. *Пројекција изборних резултата 14.05.2019. –POLITICO*

Политичка партија	Процент гласова	Број места
Нова демократија	35,22	9
Коалиција радикалне левице	25,74	7
Покрет за промене	7,4	2
Златна зора	7,28	2
Комунистичка партија Грчке	6,8	1

Извор: <https://www.politico.eu/2019-european-elections/greece/>

Табела 2. Пројекција изборних резултата 18.04.2019. – Европски парламент

Политичка партија	Процент гласова	Број места
Нова демократија	34,6	9
Коалиција радикалне левице	23,8	6
Покрет за промене	7,5	2
Златна зора	7,4	2
Комунистичка партија Грчке	6,2	1
Народно јединство	3,2	1

 Извор: *European elections 2019 – report*

Табела 3. Компаративни приказ пројекција изборних резултата више новинских агенција у Грчкој

Polling firm/Commissioner	Fieldwork date				<u>KINAL</u>	
Pulse/Skai	18–20 Apr 2019	25.0	35.5	8.5	8.5	6.5
Interview/Vergina TV	15–17 Apr 2019	22.7	36.4	7.2	7.9	7.0
Metron Analysis/Alpha TV	15–17 Apr 2019	25.6	35.0	5.9	8.5	7.5
Marc/Proto Thema	26 Mar–1 Apr 2019	24.8	39.2	7.2	8.9	6.3
MRB/Star	1–3 Apr 2019	25.6	36.5	7.5	7.5	6.7
Metron Analysis/To Vima	18–20 Mar 2019	23.9	36.1	7.1	7.7	6.4

 Извор: https://en.wikipedia.org/wiki/2019_European_Parliament_election_in_Greece

На основу доступних резултата истраживања јавног мњења можемо закључити да ће највећи проценат гласова припасти политичкој партији Нова демократија, која ће уколико се ове пројекције реализују остварити 10% више гласова у односу на претходне изборе. Највећи пад подршке очекује СИРИЗУ док ће остале партије остати на нивоу резултата приближно претходним изборима из 2014. године.

Резултати избора

Резултати избора за Европски парламент одржаних 26.05.2019. године у Грчкој показали су да је највећи број гласова однела политичка партија Нова демократија са остварених 33,12% (8 места) а затим Сириза са остварених 23,76% (6 места). Три политичке партије су заузеле по 2 места у Европском парламенту са остварених 7,72% - Покрет за промене, 5,35% Комунистичка партија Грчке и 4,88% - Златна зора. Једно место у парламенту је припало партији Грчко решење са остварених 4,18% гласова. У односу на резултате истраживања јавног мњења спроведених пре избора, може се закључити да је остварен веома сличан поредак политичких партија са приближно истим проценти-

ма остварених гласова, са изузетком партије Грчко решење¹ за коју није било очекивања да ће остварити довољан број гласова за улазак у парламент. Оно што је значајно обележило ове изборе јесте и повећање процента излазности на нивоу ЕУ што није случај у Грчкој где је излазност била 58,76% односно за 1,21% мање него на претходним изборима 2014. године.

Гласачи су казнили владајућу странку Сиризе због неиспуњених обећања на изборима за Европски парламент. Грчки лидер је у предизборној кампањи, говорио о више од милијарду долара субвенција, у облику смањења пореза на промет у супермаркетима и ресторанима, повећања пензије. Гласачи изгледа нису били импресионирани овим мерама. Грчка је изгубила четвртину своје економске производње током осмогодишње рецесије. Незапосленост је достигла највишу стопу од 28% у 2013. Иако је опоравак који је почео под Сиризом, био и даље веома слаб. Економија је расла за мање од два одсто у 2018. години, што је резултат који се очекује и ове године. (Psaropoulos, 2019) Све то је резултирало да Сириза на изборима изгуби владајућу позицију и приморало актуелног премијера Ципраса да објави да ће национални парламентарни избори бити одржани 4 месеца раније.

Избори за Европски парламент 2019. на Кипру

Претходни изборни циклус 2014-2019

На изборима за европски парламент на Кипру је 2014. год учествовало 10 партија/коалиција и 8 независних кандидата. Највећи број гласова припао је коалицији Демократски рели-Европска партија који су освојили 2 места у парламенту (37,75%). Два места је освојила и Прогресивна партија радника са освојених 26,98% гласова. По једно место у парламенту је припало Демократској партији (10,83%) и коалицији Покрет за социјалну демократију-Зелена партија (7,68%). Ово су били трећи по реду избори на којима је учествовао Кипар. Упркос чињеници да су четири од шест чланова Европског парламента нова лица, укупна партијска расподела места остаје иста као и у претходном парламенту.

Ипак, иза ових прилично предвидљивих резултата налазе се неке занимљиве приче. Можда се најзначајнија од њих односи на излазност. У време одржавања избора, острво је патило од последица меморандума о разумевању који је потписан са „тројком” (ЕУ, Европска централна банка и Међународни монетарни фонд) у марту 2013. године и оштрим мерама штедње предвиђеним у овом договору. Насилна трансформација економског и социјалног уређења померила је фокус јавности на економске и личне последице кризе, а не на ширу политику. То је допринело даљем паду поверења у политичке институције, како европске тако и домаће и самим тим до великог пораста еуроскептицизма. (EPERN, 2014) Без популарне анти-ЕУ партије, народ је фрустрацију

¹ Ради се о младој политичкој партији која је основана 2016. године, оријентације десно од центра, која заговара про-руске односе и заступа строго националне интересе.

изразио кроз уздржаност гласања. Само 43,97% (59% је гласало 2009) регистрованих бирача појавило се на бирачким местима. Са друге стране, обзиром на забринутост око јачања екстремистичких партија у другим деловима ЕУ, важно је напоменути да ЕЛАМ (Национални народни фронт) није успио направити већи резултат. Ова партија је добила само 2,69% гласова на Кипру. Међутим, највећа прича је била о изборним центрима и учешћу кипарских Турака. Укупно је било пет кандидата кипарских Турака. По први пут је предвиђено да се кипарским Турцима који живе на северу острва омогући да прелазе линију раздвајања и гласају путем посебних изборних центара. (Ker-Lindsey, 2014)

Главни актери на политичкој сцени

У овом делу рада ће бити представљене најзначајније политичке партије на Кипру од којих се уједно и очекује да на наредним изборима за европски парламент освоје неко од 6 места.

Демократски рели (*Δημοκρατικός Συναγερμός*) је конзервативна хришћанско-демократска политичка партија која је основана 1976 . год и коју је основао Глафкос Клеридес (Glafcos Clerides). У актуелном сазиву европског парламента је чланица Европске народне партије а у представничком дому се налазе на позицији власти са освојених 18 од 56 места. Платформа ове политичке партије се фокусира на политику слободне економије, ниже директне порезе и веће индиректне порезе, економски развој, супротстављање владиним дефицитима, инвестиције у инфраструктуру, и практично решење за кипарски спор. То је најексплицитнија атлантска и про-НАТО политичка партија Кипра. (DISY, 2019)

Прогресивна партија радника - АКЕЛ (*Ανορθωτικό Κόμμα Εργαζόμενου Λαού*) је тренутно највећа опозициона партија на Кипру са освојених 16 од 56 места у представничком дому. Политички ова партија припада левом крилу са марксистичко-лењинистичком и комунистичком идеолошком оријентацијом. Партија је основана 1941. год као наследница Комунистичке партије Кипра из 1926. АКЕЛ подржава независни, демилитаризовани и несврстан Кипар, као и федерално решење унутрашњег аспекта кипарског проблема. Посебан акценат стављају на приближавање кипарским Турцима. Партија је подржала улазак у Европску унију али уз одређене резерве. Лидер партије је Андрос Кипријану (Andros Kyprianou). У европском парламенту су у саставу Европске уједињене левице/Нордијске зелене левице. (AKEL, 2019)

Демократска партија - ДИКО (*Δημοκρατικό Κόμμα*) је националистичка центристичка партија основана 1976. год чији је актуелни лидер Николас Пападопулус (Nikolas Papadopoulos). Ова партија се води филозофијом „социјалног центризма”. У јуну 2003. године, ДИКО је објавио да се удаљава од традиционалног политичког позиционирања десног центра и објавио своју намеру да се креће према социјалдемократији. Према кипарском проблему су развили чврст став и били су снажни противници Анановог плана. ДИКО подржава европске интеграције и несврстану спољну политику, иако су показали подр-

шку уласку Кипра у Партнерство за мир. У европском парламенту су чланица Прогресивне алијансе социјалиста и демократа. (DIKO, 2019)

Покрет за социјалну демократију - ЕДЕК (*Κίνημα Σοσιαλδημοκρατών*) је националистичка социјалдемократска партија основана 1969. год. Лидер партије је Маринос Сизопулос (Marinos Sizopoulos). У европском парламенту су чланица Прогресивне алијансе социјалиста и демократа. Од свог оснивања су представљали анти-империјалистичку социјалистичку партију да би се током '80-тих развили у европску социјал-демократску партију али са националистичким основама. (EDEK, 2019)

Национални народни фронт - ЕЛАМ (*ΕθνικόΛαϊκό Μέτωπο*) је ултранационалистичка партија основана 2008. год као покрет да би се 2011. регистровала као политичка партија. Ова партија промовише грчки национализам и представља еуроскептичну партију која на прошлим европским парламентарним изборима није успела да освоји место у парламенту иако је у то време у ЕУ јачао талас крајње деснице. Партија на неки начин представља огранак грчке политичке партије Златна зора. Манифест странке из 2011. промовише строгу антифедералистичку линију у вези с кипарским спором, нулту толеранцију имиграционе политике у вези са илегалном имиграцијом, строгу јавну едукацију усмерену у циљу супротстављања „ропству глобализације” и енергетску политику која би у потпуности искористила ексклузивну економску зону Кипра. Још увек не припадају ни једној европској партијској породици.

Предизборне теме

Кипар је држава која се придружила ЕУ током великог круга проширења 2004. године, као једина земља чланица ЕУ са делом своје територије окупиране од стране силе. Северни део острва је окупиран од стране Турске од 1974. године, а референдум о поновном уједињењу на основу плана секретара УН-а Кофија Анана након што је земља приступила ЕУ 2004. године, одбачен је на гласању. Због своје територијалне поделе, Кипар се до сада није придружио шенгенској зони али без обзира на то, земља је блиско интегрисана са остатком ЕУ од када је усвојила евро 2008. године. Иако је Република Кипар призната као једина легитимна држава, север државе води администрација самопроглашене „Турске Републике Северни Кипар”. Турска је једина земља која признаје Турску Републику Северни Кипар. Међутим, ово је проглашено неважећим од стране Савета безбедности УН, који је у резолуцијама више пута потврдио да је та територија северни део Републике Кипар. (Paralamprou et al, 2019)

Државу је погодила јака економска криза 2013. год због чега је морала да уђе у преговоре са „европском тројком” о програму помоћи за превазилажење кризе и спречавање банкрота. Већ 3 године касније (2016) су изашли из програма помоћи и економски раст се поново брзо опоравио.

На политичкој сцени влада вишепартијски систем који већ дуже време на изборима даје приближно сличне резултате. Две највеће политичке партије Демократски рели и Прогресивна партија радника се смењују на позицији вла-

сти и опозиције, па се такав однос снага огледа и у европском парламенту. Међутим, оно што је забрињавајуће на изборима 2019. за европски парламент јесте раст подршке партији екстремне деснице – Национални народни фронт, која би ове године могла први пут да освоји место у европском парламенту. За свеукупна политичка сцена Кипра се може рећи да је и даље у знаку питања уједињења, које је постало све компликованије због недавних открића плина и напете политичке ситуације у Турској.

Резултати истраживања европског парламента спроведеног пре годину дана показују ставове грађана Кипра према ЕУ. На питање о чланству Кипра у ЕУ 52% грађана је рекло да сматра да је то добра ствар, 13% да је то лоше по Кипар а 35% да није ни добро ни лоше. Осим тога, 45% грађана сматра да ЕУ иде у погрешном правцу. Њих 65% сматра да се њихов глас не рачуна у ЕУ а 52% грађана није задовољно стањем демократије у ЕУ. Као најважније теме о којима би требало дискутовати пред изборе за ЕУ парламент наводе Борба са незапосленосту младих, Економију и развој и Безбедност и одбрамбену политику. (EP factsheet, 2019)

Вест која је свакако обележила предизборну кампању на Кипру јесте да је кандидат кипарских Турака постављен по први пут да освоји место на изборима за Европски парламент и то се поздравља као преломни тренутак за подељено острво. Ниази Кизилурек је истакнути академик којег је као кандидата поставила Прогресивна партија радника и који према анкетама ужива велику подршку. Оваква одлука АКЕЛ-а је наишла на одобравање присталица за поновно уједињење са обе стране етничке поделе медитеранског острва. (The Guardian, 2019)

Пројекције изборних резултата према истраживањима јавног мњења

Табела 1. *Пројекција изборних резултата 14.05.2019. –POLITICO*

Политичка партија	Процент гласова	Број места
Демократски рели	31,27	3
Прогресивна партија радника	24,44	1
Демократска партија	14,7	1
Национални народни фронт	7,99	1
Покрет за социјалну демократију	6,86	0

Извор: <https://www.politico.eu/2019-european-elections/cyprus/>

Табела 2. *Пројекција изборних резултата 18.04.2019. – Европски парламент*

Политичка партија	Процент гласова	Број места
Демократски рели	34,4	2
Прогресивна партија радника	25,4	2
Демократска партија	14,3	1
Национални народни фронт	8,9	1
Покрет за социјалну демократију	6,7	0

Извор: *European elections 2019 – report*

На основу доступних резултата истраживања можемо закључити да ће поредак и однос партија у европском парламенту након избора на Кипру остати приближно исти као на изборима претходне године уз евентуални улазак партије Национални народни фронт која до сада није учествовала у парламенту и излазак партије Покрет за социјалну демократију због недовољног броја гласова уколико се пројекције остваре.

Резултати избора

Резултати избора за Европски парламент одржаних 26.05.2019. године на Кипру показали су да је највећи број гласова однела политичка партија Демократски рели са освојених 29,02% гласова (2 места), затим Прогресивна партија радника са 27,49% гласова и исто 2 места док су по једно место у парламенту заузели Демократска партија са 13,8% гласова и Покрет за социјалну демократију са 10,58% освојених гласова. Остварени резултати су у по питању поредка политичких партија скоро идентични са оним што је предвиђано предизборним истраживањима јавног мњења. Оно што се разликује у односу на пројекције јесте чињеница да ни на овим изборима партија крајње деснице – Национални народни фронт, није успела да оствари успех на изборима и уђе у парламент иако су истраживања предвиђала да ће освојити једно место, док је Покрет за социјалну демократију успео да освоји довољан број гласова и заузме своју позицију у Европском парламенту. Излазност на изборе на Кипру је била 44,99% што је за око 1% повећање у односу на излазност 2014. године.

Оно што је дефинитивно обележило изборе на Кипру, је посланика кипарских Турака који је поздрављен као тријумф могућности заједничког живота на овом подељеном острву. Ниази Кизилиурек изабран је у Европски парламент након што је освојио 25.051 глас. Његов потез придружења партији АКЕЛ је описан као симбол његове „визије слободе и поновног уједињења наше земље”. Око 5.604 кипарских Турака гласало је и утростручило број оних који су гласали на последњим изборима за Европски парламент 2014. године. Реагујући на резултате избора, кипарски председник Никос Анастасиадес изјавио је: Учешће кипарских Турака ствара услове за све грађане да схвате да Европа може да нам помогне да превазиђемо проблеме у разговорима о поновном уједињењу и да створимо услове у којима бисмо могли бити срећни живећи у уједињеној земљи. (Smith, 2019)

Закључак

Избори за Европски парламент 2019. године су донели измењени однос снага како на нивоу Европске уније тако и на нивоу појединачних националних држава чланица. Оно што је посебно означило ове изборе јесте пораст стопе одзива гласача који су ипак показали интересовање како за питања Европске уније тако и за могућност задовољења појединачних интереса држава чланица кроз Европску унију. Две државе чланице које су анализирани у овом

раду, Грчка и Кипар, су показале да су им ови избори били веома значајни због решавања унутрашњих националних питања. У Грчкој долази до нове смене власти и владајућег поретка а на Кипру се, бар судећи по резултатима избора, отварају могућности за нове покушаје решавања територијалног питања и помирења два народа.

Литература:

1. Coltsida, Danai (2019): *The Greek Left before 2019 EU election*, preuzeto sa: <https://www.transform-network.net/en/focus/overview/article/ep-2019-the-european-left-one-mouth-many-voices/the-greek-left-before-2019-eu-election/>, 15.05.2019. 19:58
2. Ker-Lindsey, James (2014) *Few Surprises from Cyprus in the European Parliament Elections*, preuzeto sa: <https://blogs.lse.ac.uk/greeceatlse/2014/05/27/few-surprises-from-cyprus-in-the-european-parliament-elections/>, 15.05.2019, 18:00
3. Papalamprou, Ery et al (2019) *EU country briefing: Cyprus*, preuzeto sa: <https://www.euractiv.com/section/eu-elections-2019/news/eu-country-briefing-cyprus/>, 15.05.2019, 18:37
4. Psaropoulos, John (2019) *Greek conservative party well placed ahead of snap election*, preuzeto sa: <https://www.aljazeera.com/news/2019/05/greek-conservative-party-june-election-190527160838227.html>, 20.06.2019. 20:10
5. Smith, Helena (2019) *Cyprus: government hails first Turkish Cypriot MEP*, preuzeto sa: <https://www.theguardian.com/politics/live/2019/may/26/european-elections-2019-results-eu-election-parliament-brexiteer-party-farage-tories-may-live>, 20.06.2019. 20:03
6. Yardley, Jim (2019): *To Greeks, the Parliamentary Vote in Europe Is a Test of Their Own Direction*, preuzeto sa: https://www.nytimes.com/2014/05/23/world/europe/europe-watches-vote-in-greece-for-protest.html?_r=0; 15.15.2019, 19:56
7. <https://www.syriza.gr/page/about-syriza.html>
8. <http://pasok.gr/>
9. <https://www.politico.eu/2019-european-elections/greece/>
10. <http://topotami.gr/>
11. <https://www.politico.eu/interactive/european-elections-most-important-issues-facing-the-eu/>
12. <https://www.reuters.com/article/us-greece-parliament-vote/greek-pm-tsipras-wins-confidence-vote-weeks-before-eu-election-idUSKCN1SG25P>
13. <https://www.bbc.com/news/world-europe-48229537>
14. <https://greece.greekreporter.com/2019/04/19/political-scandals-in-greece-overshadow-significance-of-european-parliament-elections/>
15. <https://epern.wordpress.com/2014/06/18/the-cypriot-european-elections-may-2014-the-political-parties-count-their-losses/>
16. <https://www.disy.org.cy/>
17. <https://www.akel.org.cy/en/akel-in-brief/#.XNxDgI4zbIU>
18. <https://democraticparty.org.cy/>
19. <https://edek.org.cy/>
20. <https://www.theguardian.com/world/2019/apr/21/turkish-cypriot-poised-to-win-seat-in-european-parliament-elections>

ELECTIONS FOR THE EUROPEAN PARLIAMENT 2019. IN GREECE AND CYPRUS

Summary: This paper will analyze the elections for the European Parliament in two Member States of the European Union, Greece and Cyprus. This year's European Parliament elections are important not only for the future of the European Union and its further development, but for individual member states and their internal, national issues. Greece, as a member of the European Union since 1981, has been confronted with internal political turmoil and changes in this European parliamentary election, as a result of the major economic crisis that has plagued this country. Unlike Greece, Cyprus as a permanent member since 2004 in addition to the economic crisis with which it fought, has an unresolved territorial issue and the projection of the entry of the far right party that failed to achieve enough votes in the previous parliamentary elections. The aim of the paper is to analyze and present the most important political actors and their election themes, as well as to present the results of the election.

Key words: elections, European Parliament, Greece, Cyprus, European Union